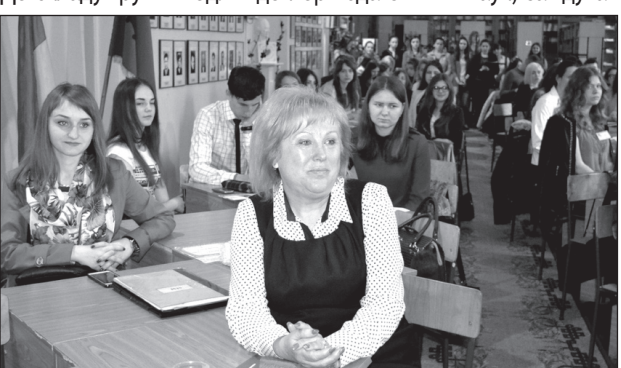

АСПІРАНТУРА – НОВИЙ ЕТАП ЗРОСТАННЯ

Образно перефразували відому тезу, можемо сказати: має еволюція початок, але не має еволюція завершення. Бо справжнє вдосконалення не має меж. У значній мірі такий алгоритм стосується нашого навчального закладу, який еволюціонував від педагогічного училища — через педагогічний коледж і гуманітарно-педагогічний інститут — до академії, пройшов етапи підготовки фахівців на рівнях молодшого спеціаліста і спеціаліста та на ступенях бакалавра і магістра. Бакалаврат доповнився магістратурою, а тепер їх продовженням і розвитком стала аспірантура: наказом Міністерства освіти

і науки України, що ґрунтується на відповідному рішенні ліцензійної комісії МОНУ, нації академії видано ліцензію на освітню діяльність у сфері вищої освіти на третьому, тобто освітньо-науковому, рівні, чим передбачається право відкриття аспірантури в галузі знань "Педагогіка" за спеціальністю "Освітні, педагогічні науки" з підготовкою докторів філософії згаданого напрямку. Таким чином, наша академія увійшла до числа вищих закладів освіти, де є аспірантура, і має всі підстави для прискорення свого поступу до університетського статусу. Цей успіх став можливим завдяки багаторічній напруженій праці всього колективу академії та ректорату, як його організаційно-інтелектуального ядра, насамперед ректора, професора Афанасія Ломаковича, проректора з наукової роботи, професора Валентини Бенери, проректора з навчальної роботи, доцента Марії Боднар. Саме вони були ініціаторами і менеджерами реформування нашого навчального закладу шляхом удосконалення науково-дослідницької роботи та процесу підготовки фахівців педагогічного профілю.

Зроблено перші організаційні кроки у напрямку структурування нового підрозділу академії, серед яких — створення проектної групи, як основного елемента кадрового забезпечення функціонування аспірантури. Керівником цієї групи і гарантом освітньої програми виступає доктор педагогічних наук, професор Валентина Бенера — автор більше 130 праць наукового і науково-методичного характеру, досвідчений професіонал із 35-річним стажем педагогічної і науково-дослідницької роботи. До складу групи входять доктор педагогічних наук, завідувач

кафедри методики викладання мистецьких дисциплін, професор Олександр Дем'янчук — автор більше 100 наукових праць із проблем синергетичної парадигми освіти, акмеології, синтезу науки й освіти, а також кандидат педагогічних наук, доцент Наталія Приймас — визнаний фахівець у галузі педагогічних інновацій.

Наш співрозмовник — гарант освітньої програми, на плечі якого лягає основний тягар науково-організаційних заходів зі структурування та змістового наповнення освітньо-наукового процесу аспірантури, професор Валентина Бенера.

Замок: Якщо розпочинаємо підготовку докторів філософії, то й перше питання матиме філософський акцент. Ніщо не приходить само собою і само по собі не відбувається. Все впливає з реальних причин, обумовлюється нарізими потребами, має певний ступінь необхідності та відповідний потенціал можливості. Як у контексті необхідності та можливості аргументується відкриття у провінційному Кременці такої престижної освітньо-наукової інституції, як аспірантура? Кременець має аспірантуру! Це звучить гордо, навіть амбітно. Такого ще не було, але вже є!

Валентина Бенера: Якщо говорити про об'єктивні джерела відкриття аспірантури в академії, то їх витoki треба шукати у стратегії розвитку нашого навчального закладу. Ініціатором і автором такої стратегічної концепції виступив корінний кременчанин, професор Афанасій Ломакович, який, очоливши Кременецький педагогічний коледж майже чверть століття тому, визначив фундаментальну мету діяльності педагогічного колективу: відновлення в Кременці вищого навчального закладу, відродження і збагачення традицій вищої школи на Кременеччині. Над реалізацією цієї мети працювали педагогічний колектив коледжу, науково-педагогічний колектив інституту, продовжують роботу науково-педагогічні працівники академії. Відкриття аспірантури — важлива ланка саме в процесі збагачення науково-освітніх традицій краю, в нашому поступі до профільного університету. Що стосується потреби в аспірантурі, то вона "зливається" з необхідністю її заснування: маємо майже 40 аспірантів і здобувачів наукових ступенів, які шукають свій науково-дослідницький успіх в аспірантурах університетів усіх регіонів України, не тільки за сотні, а й за тисячі кілометрів від Кременця, наприклад у Бердянському ДПУ, що на Азовському морі. Крім цього, у нашому краї працюють багато педагогічних фахівців з магістерською підготовкою, які могли б продовжити навчання в аспірантурі за місцем проживання. Можливості академії щодо забезпечен-

ня повноцінного й ефективного функціонування аспірантури визначається нашим науково-кадровим потенціалом (12 докторів наук і професорів, майже 80 кандидатів наук і доцентів), а також матеріально-технічними та інформаційно-методичними ресурсами академії.

Замок: Для нашого міста і навіть регіону аспірантура — це абсолютно новий рівень підготовки спеціалістів, для яких науково-теоретична складова фахових компетентностей є пріоритетною. Окрім загальної інформації, варто донести до читачів основні параметри освітньо-наукової

програми, за якою будуть працювати аспіранти.

Валентина Бенера: Офіційна назва такої програми — "Підготовка докторів філософії зі спеціальності "Освітні, педагогічні науки"". Назва кваліфікації — "доктор філософії". Тривалість програми або термін навчання — 4 роки. Мета освітньо-наукової програми — допомогти майбутнім науковцям набуття загальних і фахових компетентностей із розробки та впровадження методології та методики дослідницької роботи, зі створення нових знань і прогресивних технологій, із розв'язання наукових чи прикладних проблем, бо саме це необхідне для здійснення ними науково-дослідницької, аналітичної роботи, наукового консультування у сфері освіти та науково-педагогічної діяльності. Підсумком такого науково-освітнього процесу стає формування науково-дослідницьких навичок для здійснення самостійних наукових досліджень. Отже, програма зорієнтована на освітньо-професійну та науково-дослідницьку підготовку майбутнього науковця. Її основна особливість — виконання дисертаційного дослідження з обраної проблематики. Трохи конкретики: після закінчення навчання і захисту дисертації випускник аспірантури може займати посади викладача вищого закладу освіти, наукового співробітника або наукового співробітника-консультанта наукової установи, а також продовжувати навчання, науково-дослідницьку діяльність з метою здобуття наукового ступеня доктора наук.

Замок: Навчальний процес кожного рівня має свою специфіку, особливий стиль і форми навчальної роботи. Зрозуміло, що й аспірантура, як вищий рівень освітньо-наукової підготовки, має свої, навіть кардинальні відмінності від навчання на нижчих рівнях освітньої підготовки. В чому такі відмінності проявляються?

Валентина Бенера: По-перше, у проблемно-орієнтованому стилі викладання із застосуванням діалогічного, евристичного, дослідницького, програмованого та інших інноваційних методів навчання. Такі методи реалізуються у всіх формах навчальної роботи: лекціях, семінарах, консультаціях, самопідготовці, проектній роботі тощо. Контроль та оцінювання роботи аспіранта здійснюватиметься через письмові й усні екзамени, семінари, наукові звіти, а в підсумку — через захист дисертаційної роботи. Аспірант двічі на рік звітується перед своєю кафедрою та один раз в рік — перед вченою радою академії. Готуючи дисертацію доктора філософії, він зобов'язаний опублікувати не менше п'яти статей з обраної тематики у фахових виданнях, у тому числі одну статтю — в міжнародних журналах, індексованих у наукометричних базах. Поточні результати дослідження аспірант апробує в роботі міжнародних і вітчизняних наукових конференцій. Має бути підготовлено не менше трьох тез доповідей, з якими він виступав на наукових конференціях. За необхідністю та при можливості аспіранта чекає стажування у провідних вітчизняних чи зарубіжних ВНЗ або наукових установах. Зауважимо, що майбутньому науковцю виконання згаданих вище освітньо-наукових завдань цілком під силу.

Замок: Бажано деталізувати структуру і зміст підготовки доктора філософії з педагогічних наук, аби майбутній аспірант знав терміни та інформаційне наповнення освітньо-наукової роботи, що чекає його упродовж чотирьох років навчання.

Валентина Бенера: Протягом першого року аспіранти вивчатимуть історію та філософію науки, теорію і практику наукового стилю української мови, іноземну мову за профільним спрямуванням, комплекс освітньо-педагогічних наук, освоєння яких продовжиться і другого та третього року навчання, а також розпочнуть роботу над програмою дослідження. Під час другого року предметом вивчення стануть сучасні інформаційні технології в наукових дослідженнях, науково-проектна діяльність і завершуватиметься робота над іноземною мовою за професійним спрямуванням. Власне наукове дослідження доповниться оприлюдненням його результатів у наукових виданнях та у формі участі в наукових конференціях. Третій рік відрізняється від другого тим, що аспіранти проходять асистентську практику у ВНЗ, завершуватимуть власне наукове дослідження, а спільним залишається вивчення освітньо-педагогічних наук, участь у наукових форумах. Вирішальний — четвертий рік. За результатами дослідження готується

текст дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії, оприлюднюються результати цього дослідження, іде публічний захист власних наукових досягнень. Підсумкова атестація аспіранта включає складання комплексного іспиту зі спеціальності та захист дисертації доктора філософії з освітньо-педагогічних наук. За ці чотири роки аспірант має набути теоретичних знань, умінь і навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної діяльності і бути готовим до оволодіння інноваційною методологією наукової

та педагогічної діяльності, проведення власного наукового дослідження, що матиме новизну, теоретичне і практичне значення.

Замок: З Ваших слів вимальовується портрет аспіранта, як сучасного молодого, але перспективного науковця з широким діапазоном універсальних і спеціальних компетентностей. Спробуємо цей портрет зробити рельєфнішим, відітінити або підкреслити найважливіші риси компетентного молодого науковця, який отримав диплом доктора філософії з педагогічних наук і відповідає високим вимогам до фахівця освітньої галузі.

Валентина Бенера: В загальному, доктор філософії повинен уміти вирішувати комплексні проблеми в професійній або науково-дослідницькій сфері, а це означає, що він має володіти комплексом програмних компетентностей. Серед них — критичність мислення, як вміння аналізувати, оцінювати і впроваджувати нові ідеї. Потім — дослідницькі навички здатності ініціювати, проектувати і виконувати наукові дослідження. Креативність, як здібність генерувати нові ідеї. Необхідні молодому науковцеві й управлінські якості: володіння керівними навиками, методами, інструментами, практиками організації освітніх, навчальних процесів. Не обійтися й без міжнародного кругозору: вміння працювати у міжнародному контексті. І насамкінець — комунікативні навички, як вміння ефективно спілкуватися з експертами з інших галузей знання. А це передбачає етичні зобов'язання дотримання етичних принципів як у наукових дослідженнях, так і в спілкуванні із суб'єктами освітнього і наукового процесів. Причому презентація результатів своєї фахової діяльності та наукових досліджень має здійснюватися не лише рідною, а й іноземними мовами (насамперед англійською).

Замок: Залишається дати характеристику кадрового, матеріально-технічного та інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу в нашій аспірантурі. Словом, якими ресурсами ми володіємо для організації повноцінної роботи нового підрозділу академії та ефективної підготовки аспірантів?

Валентина Бенера: Щодо кадрового забезпечення. Усі науково-педагогічні працівники, залучені до реалізації освітньої складової освітньо-наукової програми, відповідають визначеним вимогам: вони є штатними працівниками академії, мають відповідні наукові ступені та вчені звання, виявляють високий рівень наукової активності. Основу матеріально-технічного забезпечення складають навчальні приміщення, які відповідають вимогам комп'ютерного, мультимедійного обладнання. Наукові дослідження проводяться на базі педагогічного факультету академії. Інформаційне забезпечення здійснюватимуть наші бібліотеки: відділи обслуговування, комплектування, обробки літератури та наукової організації каталогів, 5 абонементів і 4 читальних зали. Особливого значення надаємо науково-методичному та інформаційно-бібліографічному відділам. Фонд наукової бібліотеки академії нараховує близько 95 тисяч примірників літератури і періодичних видань. В електронно-

му каталозі — понад 76 тисяч записів науково-інформаційних джерел. Створено електронну картотеку книгозабезпечення. Електронна бібліотека містить більше 11 тисяч електронних документів. Читальний зал забезпечений бездротовим доступом до мережі Інтернет. Якщо узагальнити сказане, то наші потреби і наші можливості в забезпеченні ефективного функціонування аспірантури співпадають і відповідають вимогам органів освіти та потребам громадян України.

Замок: Не сумніваємось, що неодноразово на сторінках нашого часопису буде поміщений матеріал про ефективну діяльність нашої аспірантури та досягнення її аспірантів. Успіхів!

(Із професором Валентиною Бенерою розмовляв головний редактор газети "Замок" Анатолій Багнюк)